

Izbaje vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XXIV.

Cena lista
je \$6.00

Returned as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 13. junija (June 13), 1931

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 137

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Brookhartov načrt proti vojnemu dobičkarstvu

Dobičkarji bi v slučaju vojne dobičili le 1/3% obresti od kapitala; vlada bi zasegla vse velike dohodke

Washington, D. C. — (FP) — Senator Brookhart iz Iowe je predložil War Policies komisiji, da dela načrte za zalaganje artilerije v prihodnji vojni, načrt za skripcijo kapitala v slučaju, ki se Amerika zaplete v novo vojno "za demokracijo."

Brookhartov načrt za konfiskacijo kapitala v novi vojni, ki se je zadnja leta že večkrat govorilo in pisalo, zlasti od strani Ameriške legije, je izmed najbolj radikalnejši. Ako bi bil izveden, bi industrijske banke in sploh vse vojne dobičkarje in trgalec kuponov minila vrednost za vojno, ker ima vsakega zobe.

Glede delničarjev industrijskih korporacij in lastnikov bononov načrt določa, da v slučaju vojne prejema je 1/3 odstotka obresti. To obrestno mero, ki je ena tretjina povprečne obrestne mere v normalnih časih, je določil iz razloga, ker v vojni času tudi vojniki prejema le eno tretjino svoje normalne plače. Vse ostale korporacijske profite nad to vsoto bi vlada zasegla.

Brookhart bi tudi zvišal dohodninski davek do 75% na vse dohodke, ki bi znašali nad \$25.000 na leto, in 100% na dohodke, ki bi znašali nad stotisoč dolarjev, kar bi faktično pomenilo, da ne bi nikdo mogel imeti v vojnem času nad \$25.000 letnih dohodkov.

Ker so poleg generalov in lastnikov, katerih poklice je vojna najbolj navdušeni militaristi, ki pričakujejo lepe dohodke od vojne, bi jim zakonik Brookhartovega načrta vzel vse navdušenje.

Kaj stori komisija za vojne dohodke s tem načrtom, bo razvidno, ko bo izdelala svoje poročilo. Malo je verjetno, da bi ga pripravila v obdobju, ker je v vojni obdobju večina močnejši industrijski, katerih patriotizem je velik, kjer je dolar. Zavržni načrt bi se morda nekoliko zaprijeto, ker bi s tem razgalili svoje cilniško poslanstvo o "konfiskaciji kapitala." Načrt bo vsekakor prišel pred kongres, kadar bo na dnevnem redu razprava o tem vprašanju.

Rudarji navallili na jetnišnico

Šest deputij napadli rudarje s bombami za soljenje. Thompson in šest drugih rudarjev aretiranih

St. Clairsville, O., 12. jun. — Šest kot dvesto stavkajočih rudarjev in simpatičarjev je sinoči navallilo na jetnišnico okraja Belmont v poskusu, da oprostijo najstarejšemu rudarju, ki so bili malo prej aretirani in poslani v zapor. Šerif Howard Duff, njegovih deputijev in grupa vojnih veterancev so obkolili jetnišnico in s strojnimi puškami in bombami za soljenje. Šerif je močno pretepen, ko je aretirani Leo Thompsona, voditelja rudarjev, deputiji so pa pričeli metati bombe. Sedem žensk in pet moških je bilo omamljenih od dima.

Poleg Thompsona, je bilo aretiranih še šest drugih stavkarjev in odedenih v zapore. Številni rudarjev, ki so bili odpeljani v zapor, je naraslo na 18.

Krog 1200 rudarjev je zastavil v okraju Belmont in situacija je postala akutna, ko je bila vržena bomba v stanovanje nekakega rudarja, ki se ni hotel pridružiti stavkarjem.

Delavska zmaga v Minneapolisu

Mesto je dobilo laborita za župana po vroči volilni kampanji

Minneapolis, Minn.—Minneapolis je izvolil William A. Andersona za župana, ki je kandidiral na listi farmer-laboritov. Svojegega nasprotnika, doseganega župana George E. Leacha, je porazil z večino 30,000 glasov. Zmaga je tem večjega pomena, ker je delavstvo prvič dokazalo svojo militanost, odkar je prav ta Leach porazil Thomas Van Leara, socialističnega župana l. 1921.

Van Lear je imel dober rekord kot župan, toda Leach je prišla v tistem času prav povojna historija. Prišel je širiti vesti, da je Van Lear v svojem govoru v Superiorju, Wis., označil ameriško zastavo za "umazano čunjo." Dasi je župan Superiorja, izdajatelj časopisa in več drugih prominentnih oseb podal izjave, da Leach ni nikdar izrekel omenjenih besed, je Leach nadaljeval s svojo taktiko in zmagal v znamenju "patriotizma."

Leach je rabil slično taktiko proti Andersonu, ki pa ni uspešna. Obdolžil ga je, da je v zvezi s klanovci, ker je njegov komitej rabil v kampanji pesem, ki je bila slična oni, ki so jo pred leti peli klanovci. Leach se je zameril tudi organiziranim stavbnim delavcem in tako se je vse delavsko gibanje izreklo za Andersona.

Novoizvoljeni župan je po poklicu odvetnik, načelnik farmer-laboritske stranke v Minnesoti in vnet zagovornik neodvisne delavske stranke.

Leach je županoval Minneapolisu osem let.

Javne židovske poroke v Španiji
Madrid, 12. jun. — Prvič po mnogih stoletjih je bila večeraj javna židovska poroka v edini judovski sinagogi v Madridu. Ženin in nevesta sta iz Soluna in rabinec, ki je izvršil poročne ceremonije, je prišel iz Maroka. Od leta 1492, ko je Torquemada, prvi španski veliki inkvizitor, izposloval od kralja splošen izgon Judov iz Španije, so bili prepovedani verski obredi vseh ver razen katoliške.

Kvota za duhovnike v Mehiki
Mexico City, 12. jun. — Legislatura države Vera Cruz je sprejela predlogo, ki omejuje število duhovnikov v njenih mejah.

Predloga določa enega duhovnika na vsakih 100,000 prebivalcev. Mesto Vera Cruz bo imel samo enega duhovnika in ostali kraji v državi deset.

Trideset oseb utonilo v Turčiji
Angora, Turčija, 12. jun. — Trideset oseb je utonilo in več tisoč glav goveje živine je poginilo v povodnji, ki je zajela večje število vasi in mest. Reke in potoki so narasli in poplavlili okolico vsled silnih deževnih nalivov.

Dvanajst Indijcev obojenih na smrt
Rangun, Burma, 12. jun. — Dvanajst domačinov je bilo večeraj obojenih na smrt in 26 v dosmrtno ječo radi uporniškega gibanja proti angleški vladi v distriktu Tharawaddy.

Peru potlačil rebelno zaroto

Vlada je odredila obsedno stanje in 55 zarotnikov je bilo aretiranih

Lima, Peru, 12. jun. — Provizorična vlada predsednika Ocampo je večeraj naznanila, da je potlačila zaroto, ki je imela namen strmoglaviti vojaško junto, obenem pa je proglasila obsedno stanje po vsej deželi. Dvaindvajset zarotnikov je bilo aretiranih v Callao, 23 pa v Lima. Vojske čete in policija so zasedle postojanke ob cestah med mestoma Lima in Callao. Močne čete obojene policije stražijo glavno mesto.

NEPOKOJ MED RUDARJI SE RAZŠIRJA

Državni kozaki razbili pohod rudarjev v okraju Washington

Dva rudarja sta bila ranjena in večje število aretiranih. Organizatorična kampanja se nadaljuje

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Dobra dva tedna je preteklo, ko je izbruhnila revolucija, dvjesto stradalih rudarjev v Avelli v bližini Pittsburgha in še se je stavka razširila na zapadni del države Ohio in v West Virginijo. Revolucija v Avelli niso priznavali velike važnosti, toda vseeno je dala povod za celo vrsto stavk, v katerih je prizadetih od 15,000 do 20,000 rudarjev v tem premogetnem distriktu.

Pred par dnevi je zapadna Pennsylvanija videla največje masno demonstracijo delavcev v zadnjih desetih letih, ko je nad tritisoč rudarjev, njihovih žen in otrok organiziralo pohod v okraju Washington. Proti demonstrantom je bila poslana močna četa kozakov, premogetna in železarska policija ter šerifovi deputiji.

Demonstracije so se pripravljale že par dni prej in pittsburghski listi so svarili pred možnimi izgredi. V istem času je šerif okraja Allegheny naznanil, da bo mobiliziral 10,000 deputijev za vzdrževanje miru in reda, če bo potreba.

Do spopada je prišlo, ko so demonstranti dospeli do premogetnika Westland, last Pittsburgh Coal Co. Tam jih je čakala četa državne policije ter ukazala, naj se takoj vrnejo. Na veli pohode je korakala neka ženska, noseč v rokah ameriško zastavo. Ukaz naj se vrnejo, je množica sprejela s izjavnimi vzkliki, nakar se pričele frčati bombe za soljenje in pričeli so padati količki po glavah rudarjev; ti pa so odgovorili s kamenjem in pestmi. Ko je nek kamen priletel v čelado nekega kozaka, je policija pričela streljati. Rudarji so se morali končno umakniti oboženi sili. Dva rudarja sta bila v bitki ranjena, dvajset drugih pa je policija aretirala.

United Mine Workers unija je obnovila svoje organizatorične aktivnosti v okrajima Allegheny in Washington. Prva značilnejša stavka v ohijskem teritoriju je nastala, ko je 700 rudarjev pustilo delo v Piney Forku v bližini Steubensville. Premogovniki v tem teritoriju so last Hannoverih interesov, ki imajo svoj glavni stan v Clevelandu.

Stalin je bolan?
Berlin, 12. jun. — Tuka poročajo, da ima Josef Stalin, vodja Sovjetske unije, neko misteriozno bolezen v grlu. To se je izvedelo, ko so bili po navesti ruskih zdravnikov nemški specialisti iz Berlina povabljeni v Moskvo. Znano je le toliko, da bolezen še ni nevarna. Sovjetsko časopisje ne poroča nič o tem.

Preiskava o graftu delovodje

Delavci prisiljeni plačevati \$5 grafta, da so obdržali delo

Aberdeen, Wash. — (FP) — Tukašnje sodišče je uvedlo preiskavo o graftu pri upoštevanju delavcev, katerega so po javni izjavi delavcev pred sodnikom morali prispevati nekemu delovodju na parni žagi kot pogoj, da so obdržali delo.

Temu sistemu so se večinoma uprli belokožni delavci, od katerih je prizadeti delovodja zahteval \$5 grafta na mesec. Radi upora so bili odslovljeni, njihova mesta pa so zavezali orientalski delavci, ki so bili pripravljeno "patronizirati" maleda graftarja v osebi nekoga Murphya.

Temu se je upri neki Filipinec po imenu Santos, od katerega je zahteval običajni petak. Prišlo je do besed in Murphy je pričel Santosu groziti, nakar ga je sledilji udaril s palico in bil radi tega aretiran.

Ko je prišel pred sodišče, ga je sodnik vprašal, zakaj je udaril delovodja. Santos je nato sodniku razkril ves sistem Murphyjevega grafta, njegove izjave pa je potrdilo več odpuščenih delavcev.

Sodnik je drznega filipinca delavca obsodil na \$25 suspendirane kazni in izdal odlok za državno preiskavo o graftu pri upoštevanju lesnih delavcev, predvsem Murphyjevo zadevo.

Zbornica odglašovala za somerno razdelitev volilnih okrajev

Springfield, Ill., 12. jun. — Predloga, ki določa somerno razdelitev volilnih distriktov v Illinoisu, je bila večeraj sprejeta v spodnji zbornici legislature a 79 glasovi proti 66. Predloga bo sedaj poslana v senatno zbornico kjer se pričakuje, da bo sprejeta.

Okraj Cook, Will, Du Page in Lake bodo po tem načrtu imeli 14 kongresnih volilnih distriktov od 27, ki jih ima država. Chicago bo imelo enega kongresnika več kot sedaj.

Habsburčan obiskal jugoslovanskega kralja

Dunaj, 12. jun. — Nadvojvoda Anton, član propadle habsburške dinastije, ki se ženi z rumunsko princezo Ileano, sestro rumunskega kralja Karola, je pravkar posevil Zagreb, kjer se je setal z jugoslovanskim kraljem Aleksandrom. To je prvi slučaj, da se je srbski kralj sešel s Habsburčanom iz one vladarske hiše, ki je pred vojno in med vojno zatirala Jugoslovane.

Pogajanja med papežem in fašisti v zastoju

Izgredi v Nemčiji se nadaljujejo

Protesti proti novim davkom narakaajo. Spopadi med fašisti, komunisti in policijo v raznih mestih. — Bruening zagrožil v resignacijo

Berlin, 12. jun. — Izgredi, ki so naperjeni proti odredbi novih davkov, katero je izdal kancelar Heinrich Bruening, so večeraj nanovo izbruhnili v raznih nemških mestih.

Največji nemiri so bili v Berlinu kot posledica komunističnega napada na policijo. Krogje so padale s obeh strani in veliko število oseb je bilo ranjenih. Petdeset izgrednikov je policija aretirala.

Načrt na napad je bil sprejet na javnem shodu, ki so ga sklicali komunisti in katerega se je udeležilo 12,000 ljudi. Oblasti so pričakovale izgrede in policija je preiskala vsako osebo, med njimi tudi komunističnega voditelja Ernest Thaelmanna, če nosi pri sebi orožje, pri vstopu v dvorano. Policija je sicer razpršila izgrednike, toda oklopni avtomobili so sinoči še vedno patrolirali ulice, da preprečijo nadaljnje izbruhe.

V Kasselu so se komunistični izgredi obnovili. V bitki med komunisti in policijo, ki se je vršila na glavnem trgu in je trajala več kot eno uro, je bila ubita ena oseba, več drugih pa je bilo ranjenih.

Pet oseb je bilo ranjenih v Hamburgu v spopadu med fašisti in komunisti. V izgredih v Bremenu so komunisti napadli policijo s kamenjem, ko je skušala preprečiti policijsko bitko med njimi in fašisti.

Medtem, ko so izgredi v kapitalu priklopili do vrhunca, je kancelar Bruening imel konferenco s predstavniki nemških političnih strank. Urgiral jih je, naj koncentrirajo svoje aktivnosti na akcijo za revizijo plačevanja reparacij.

Bruening je odprto zagrožil v ostavko, če bodo njegovi politični nasprotniki vztrajali pri svojih zahtevah, da se skliče parlament. Dejal je, da je bil dekret glede novih davkov potreben, da dobi vlada denar, ki ga potrebuje. Vlada je pripravljena na revizijo dekreta v oktobru, nakar bo zadeva predložena parlamentu.

Španska duhovščina protestira

Iskale je manifest, v katerem kritizira vlado radi malodušnosti, ki jo je pokazala pri zatiranju protiklerikalnih izgredov

Madrid, 12. jun. — Manifest, ki so ga sinoči objavili vodilni predstavniki katoliške cerkve v Španiji, je spornil versko vprašanje v ospredje.

Manifest silno napada republičansko vlado ter jo obtožuje malodušnosti pri zatiranju zadnjih protiklerikalnih izgredov, v katerih se je uničevalo cerkveno premoženje. Kritizira jo tudi radi proglašitve verske svobode in urgira vse katoličane, naj nastopijo enotno pri prihodnjih volitvah ter izvolijo poslance, ki bodo branili interese katoliške cerkve.

Ime kardinala Segura je bilo na čelu liste španskih prelatov, ki so podpisali manifest, dasi je bil Segura izgnan iz Španije in se sedaj nahaja v Italiji.

Silna vročina v Indiji

Kalkuta, Indija, 12. jun. — Trije Evropei so umrli vsled vročine, ki je obšla velik del Indije. V mestu Lahore je toplomer kazal 120 stopinj Fahrenheita nad ničlo.

Vlada odredila cenzuro poročil glede uničevanja cerkvene lastnine. Klerikalni kmetje zažigali vladno postopje. — Kolombovi vitezi se bodo umaknili iz Italije. — Papež bo zahteval ponovno otvoritev klubov Katoliške akcije

Rim, 12. jun. — Pogajanja med Vatikanom in fašistično vlado za končanje konflikta je v zastoju, medtem pa so pričela prihajati poročila o nasilnih incidentih, ki so se pripetili v provincah južne Italije. Vatikan noče objaviti podrobnosti teh incidentov, omeja jih le, da so resnega značaja.

Večeraj je bilo naznanjeno, da so razjarjeni klerikalni kmetje zažigali vladno postopje v distriktu v bližini Neapolja in se tako maščevali nad vlado, ki je razšalila papeža.

Škoda, ki je bila napravljena v fašističnih napadih na cerkveno lastnino, še ni ocenjena, toda domneva se, da presega več milijonov lir. Uničevanje cerkvenega premoženja je bilo v teku širom Italije, toda sunanji svet prav malo ve o tem, ker je vlada odredila strogo cenzuro.

Poročila inozemskih korespondentov so bila zadržana ali zatirana. Italijanske telegrafске kompanije so radi tega izgubile na tisoče lir, ker so morale vrniti denar za brošjavke, katere je uničil vladni cenzor.

Sedaj so se pričele širiti govornice, da bodo Kolombovi vitezi zapustili Italijo, ker je vlada zaprla njihova igrišča v Rimu, ki predstavljajo vrednost \$1,250,000. Organizacija je bila neuradno obveščena, da lahko otvori igrišča, kar pa je odklonila. Mnenje prevladuje, da bodo Kolombovi vitezi prinesli svoje lastnino v katero drugo državo. Sicer so prepričani, da se bo konflikt med Vatikanom in Mussolinijevo vlado poravnal, prav tako so pa verjeti, da bo temu sporu sledil drugi, ki bo morda imel še resnejše posledice na oboje med opozicijskima strankama kot sedanjima.

Vatikansko mesto, 12. jun. — Papež bo zahteval v prihodnji notitalijanski vladi ponovno otvoritev klubov Katoliške akcije, ki jih je Mussolini raspustil s izrednim dekretom. "Osservatore Romano" glasilo Vatikanove, v svojih kolonah naznanja, da papež prevzame vso odgovornost za smernice in načela, ki jih zagovarjajo klubi Katoliške akcije.

Angleška laboritska vlada v nevarnosti padca

London, 12. jun. — Med delavske stranke in liberalci v parlamentu je prišlo do spora radi nameravanega davka na semljijača. Ako se ne zedinijo, bo delavska vlada lahko poražena prihodnji torek, nakar bo morala podati ostavko. Temu sledi razpust parlamenta in nove volitve poslancev. Lloyd George, vodja liberalcev, je večeraj naznanil, da bo njegova skupina predlagala amandment k omenjeni davčni predlogi.

Hardingove spominke svečanosti hinavščina

Cambridge, Mass. — Svečanosti, ki se bodo vršile o priliki posvetitve Hardingove grobnice v Marionu, O., "bodo najvišja stopnja hinavščine," piše "Crimson" list, ki ga izdajajo dijaki na Harvard univerzi.

List omenja, da je prišlo naznanilo, da se bosta Hoover in Coolidge, ki sta bila člana Hardingove administracije, udeležili svečanosti in govorila, udeležili se bodo tudi drugi člani Hardingovega kabineta Albert Fall iti v zapor za eno leto in plačati \$100,000 kazni, ker je prejel podkupnino kot vladni uradnik. "Crimson" imenuje Hardingove svečanosti za "zadnje dejanje v ameriški tragediji."

Evropske lepoticke na potu v Galveston, Texas, kjer bodo tekmovala z Američankami za koro najlepše ženske na svetu. Od leve na desno: miss Švedska, Inga Norberg; miss Nemčija, Daisy Freiburg; miss Norveška, Gerd Johansen; miss Francija, Lucienne Nahmins; miss Danska, Karen Schentz; miss Avstrija, Inez Monlana; miss Belgija, Nettie Duchateau.

Narodnina: na Zbirno državo (taven Chicago) in Kanado \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Clervo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvu \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Clervo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena glasila po doporilu: Rokopisi se ne vrstijo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Nadvoj za vse, kar ima stik s Glasilo PROSVETA

3057-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

126

Datum v oglasju, na primer (May 21, 1931), poleg vsakega beseda na eno besedo, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovila jo praviloma, da se vam list ne izgubi.

Ameriška desetletka

V Rusiji imajo letke, danes petletko ali petletni program za industrializacijo dežele in za v bodoče planirajo še druge petletke. Ta beseda je že znana po vsem svetu.

V Ameriki so se sprva norčevali iz petletke in posmehevanja še ni konec, medtem so se pa nekateri "najboljši umovi" stregli in začeli so sami govoriti o ameriških letkah. Na misel jim je prišlo, da ruski bedaki ne niso tako bedasti kot jih slikajo plitvoglavci karikaturisti.

Tako vidimo, da Stuart Chase v magazinu "Harper's" navdušeno priporoča desetletni industrijski in ekonomski program za Združene države. Njegov program bazira na sistemu, ki je bil uveden med židno vojno. Chase bi oživel vse one načrtne odbore in komisije, ki bi vodili produkcijo kakor v vojnem času in dvignili prosperiteto tako visoko, da bi vsaka delavska družina imela najmanj \$5000 dohodkov na leto.

Chasejev načrt se slíši zelo prijetno in socialni reformarji bodo nedvomno planili po njem, ampak Chase je pozabil na nekaj. Med vojno je vlada imela mogočno orožje masne vojne psihologije, katerega je temeljito izkoristila. Takrat ni šlo za domačo prosperiteto, temveč za odbitje namišljene nevarnosti, ki je grozila neki demokraciji.

Obenem je pa Chase v protislavju z glavnim pravilom kapitalističnega gospodarstva, ki se glasi, da se morata produkcija in trg ravnati po "zakonu zaloge in povpraševanja" (supply and demand), ki mu pravijo v Evropi konjunktura. To se pravi, da se količina blaga ravna po kupni moči odjemalcev. Ta "zakon" pa je avtomatičen; deluje sam in nihče ga ne sme kontrolirati. Zato se v Ameriki amatra za smrten greh, če bi vlada hotela regulirati cene blagu ali delavske meze.

Ce bi torej sprejeli Chasejev program in za deset let naprej določili produkcijo dobrin, bi morali obenem določiti tudi cene in plače ter dobiček. To bi bilo dobro za produkcijo masne, toda koliko bi po desetih letih se ostalo od kapitalizma? Ali bi ne bilo s tem konec privatni iniciativa!

Privatni kapitalizem ne pozna kolektivnih programov produkcije pod nadzorstvom javnih organov. Kakor hitro to sprejme je podravljen. Od državnega kapitalizma je pa samo en korak do — socializma.

Desetletni program ne poživi privatnega kapitalizma, pač pa ga unči. Da bi le skoro prišlo do tega!

Mussolini in papež popuščata in krpata kompromis. Fašistični diktator je dovolil, da se klubi "Katoliške akcije" reorganizirajo do neke meje in pod direktnim vodstvom škofov; vatikanski diktator je pa odslovil nekaj voditeljev "Katoliške akcije", ki niso fašistov po volji. Tako se bosta dva rimska vladarja pomirila in nadalje strigla Italijane, kar je njun skupni interes, dokler se čez nekaj časa ponovno ne zlasata.

Miri, v Rimu seveda ne bo. Dualna diktatura je slab pogoj za mir. Diktatura, kjerkoli je še in kakršnokoli je, ne pozna tolerantnosti. To je pokazal Mussolini, ko je razbil klerikalne klube. Papež bi storil isto, če bi se v njegovi državi pojavile protestantske, svobodomiselné ali socialistične organizacije. Niti en dan bi ne živele. Cerkev kakor fašizem zahtevata vsa svoboda zase, za vse druge zahtevata smrt.

"Mi trpimo," je rekel inženir Hoover v svojem govoru na spominski praznik. Kdo pa smo "mi"?

Glasovi iz naselbin

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta pridobiva posebno in redno iz Glasila iz naselbin, naj vselej podpišejo svoje polno ime in navedejo kraj naslov, kar naj kaže, da izjavlja na svoj odgovor. Posvetila in dopisi naj bodo jedrasti, kratki in razumljivi; opisani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

Mizerno delavske razmere

Gowanda, N. Y.—Na razna vprašanja o tukajšnjem delu odgovarjam vsem skupaj, da naj nihče sem ne hodi za delom, ker ga ni. Tukaj sta dve tovarni: strojarina in tovarna za kiej. V obeh pa je zaposlenih komaj od 5 do 6 sto ljudi, kar seveda niti za tukajšnje prebivalstvo ne zadostuje.

Delavske razmere?

Te so takšne, da če te delodajalec udari po desnem licu, moraš nastavit čisto levo, pa še zahvaliti se mu moraš, ker te je udaril! V nevarnosti si tudi, da te odslavo. Nič te ne vprašajo, kako boš potem preživljal sebe in svojo družino. Enostavno te postavijo na cesto—kot psa, četudi pogineš. To jih ne briga. Oni hočejo imeti pozitivno sužnje, pa basta! Tako pač zahteva današnji kapitalistični sistem.

Tukajšnje društvo "Zarja Svobode" št. 325 SNPJ bo prirredilo dne 21. junija piknik, ki se bo vršil na znanem starem prostoru. Pričetek bo ob 2. popoldne. Uljudno ste vabljeni vsi tukajšnji in okoliški rojaki, da se v velikelem številu odzovete in da se z nami zabavate na prostem. Pripravljalni odbor je na delu, da bo vse v redu ter da bo vsak zadovoljen. Postržba bo izvršena v vseh ozirih.

Na svidenje na pikniku!

J. Dekleva, društveni preds.

Vzroki obiljske stavke

Elney Fork, O.—Premogarji v vzhodnem delu te države smo delo ustavili, v kar so nas prisilile premogarske družbe, ker jim je šlo le za svetli profit in nadprofit. V prošlem štrajku so propadli stavarji in pa male družbe. Kar je ostalo premogarskih bagonov, so se združili in so delavce v presele potisnili, da iz njih izprejajo zadnje kapljico krvi. Za zadnje kapljico svoje krvi se pa brani vsako živo bitje.

Vzrok stavke. Premogokopne družbe so vpejale nove stroje, s katerimi izpodbijajo "črni demant," delavci pa morajo nakladati, da so val črni; po 10 ton "demanta" na dan vsak delavec v osmih urah! Ce ne, pa zgubi delo. Bum! Pri tem pa je treba pomisliti, da je treba premetati veliko množino kamenja. Pridejo streljaji in premog razstrelijo, dim se pa vleče kot megla ves dan po prostorih. In v takem peklu tako trdo delati se pač ne more. Premog morajo skrbno prebrati, da ni nobenega kamenčka vmes. Ako se premogar tako ne ravna, pa dobi "počitnice" za dva ali tri mesece.

Mede so različne. Sedaj so ga morali za velikim strojem nakladati za 40c od tone! In za takozvano "mrtvo delo" se ne dobi nič. Razmere so bile nesnoene. Pritoliti se nismo imeli nikomur. Dokler smo bili še pod United Mine Workers unijo, smo imeli precej svobode pri delu. Bos je moral biti tiho. Kadar si dobil prostor, si delal kakor si hotel. Domov si šel kadar si hotel. Ball se nismo glede mende, kajti ščitila nas je pogodba rudarske unije. Vse drugače je bilo sedaj. Delati smo morali po 8 ur, če je bilo kaj dela ali ne. Sedaj ni več tiste svobode za premogarje. Nikomur ne smeš iz svojega prostora, tudi vstati se ne smeš, ampak v prostoru moraš biti kot privezan in čakati, dokler stroji pripravijo novo delo.

V rovih je tudi voda, zato si morajo rudarji kupiti gumijaste čevlje. To pa stane, stane tudi veliko posebna teška kapa in druga "oprema," ki je potrebna, ker tudi delodajalci zahtevajo, da jo mora vsak rudar imeti. Poleg tega je treba vse kupovati v kompanijski prodajalni. Itd., itd.

Struna je bila torej še preveč napeta in izbruhnila je stavka. Stavko vodi NMU, katere voditelj so pristajali komunistične stranke. Toda tukaj ni vprašanje, kdo jo vodi, pač pa je vprašanje, če je stavka v rokah dobnega vodstva. Če je dobro, bodo stavarji zmagali in rudarji bodo imeli od tega koristi. Naša dolžnost je, da strnemo

vse svoje sile skupaj, da smo v stavki solidarni, kajti edino le na ta način bomo zmagali, edino na ta način bomo dobili zahtevane pravice.

Apeliramo na vse jugoslovanske liste, da pišejo nam v prid, da stoje nam na strani. Naš boj je težak in premogarji smo tudi ljudje ustvarjeni tako kot vsakdo drugi. Zato pa smo tudi vredni poštene pomoči in sodelovanja, ker naše zahteve so poštene. Mi kopljemo "črni demant" za naše zajedalce in krvose, zato imamo pravico zahtevati od vraga delavstva, da v naši pravni borbi moralno pomagajo.—Nace Zlemberger.

Pomen podporne organizacije

Nanticoke, Pa.—Dne 30. maja je v tukajšnji državni bolnici preminul rojak Frank Tonin, doma nekje na Gorenjskem. Bil je član podporne organizacije 17 let. Leta 1927 je bil član pri društvu 447 SNPJ in od tedaj se tudi ni več zanimal za delo v rovu. Največ je hodil krog farmarjev in delal na farmah. Kaj je bil vzrok njegove smrti, mi ni znano. Ker ni imel premoženja in ni bil član nobenega društva, ga je bolnišnica kar izročila pogrebniku, ki ga je pokopal.

Slovencem v Nanticoku sploh ni bilo nič znanega o njegovi smrti, dokler nismo čitali v lokalnem časopisju notico, da se je Toninov pogreb vršil dne 1. junija. Ako človek prične misliti, je pač zelo žalostno, da pride do tega, da niti njegovi lastni rojaki nič ne vedo o smrti svojega rojaka. On pa menda ni zadnji, da je ostal brez društvene garvstva na zadnje dni svojega življenja.

V zadnjih dveh letih je naše društvo št. 447 SNPJ izgubilo 10 članov odraslega oddelka in 3 v mladinskem oddelku. Izmed teh desetih sta samo dva umrli, ostalih osem pa je bilo artnih. Ako se ne motim, bo naša jednota še več članov izgubila, če ne bo malo več blistava med nami. Le pogledimo na Chicago, kjer je glavni stan SNPJ, pa bomo videli, kaj delajo čikaška društva. Med seboj se gledajo, kot pes in mačka.—Michael Ferlin, tajnik društva 447.

Brezposelnostno zavarovanje

Chicago, Ill.—Ali veste, kaj je brezposelnostno zavarovanje? Čuli ste gotovo že o tem, in pogovor je o tem bil že velikokrat. Ali tudi agitirate med svojimi znanci, da napravijo pritisak na postavadajne zbornice za sprejetje tega zavarovanja? Na pikniku Cook County organizacije socialistične stranke bo o tem imel daljši informativni govor McVey, ki je eden izmed najvnetejših agitatorjev za usakovanje tega zavarovanja. Udeležite se tega piknika, povejte vsakomur, s katerim pridete v dotiko, naj gre na ta piknik, kjer bo slišal, zakaj se moramo boriti za to zavarovanje. Odvisno je od nas delavcev, ako bomo dobili brezposelnostno zavarovanje ali ne.—Peter Bernik.

Razne vesti

Kenmore, O.—Dne 30. maja je društvo "Pomočnik" št. 535 SNPJ prirredilo piknik na Levkatovi farmi. Ker nam je malo poginjajalo vreme, smo šli v klubove prostore, kjer smo se nemoteno zabavali do nedelje. Vse je bilo dobre volje.

Društva v tem okrožju (Kenmore, Akron, Barberton, Canton, Magadore, itd.) so se združila in ustanovila severnozhodno obiljsko federacijo jednotnih društev. Tudi napredek, kajne? In dne 4. julija bodo prirredili piknik na Levkatovi farmi (Zagarkovi), 17 State rd., ki se nahaja med Kenmorem in Barbertonom. Če sedaj vablino vse okoliške Slovence in ostale Slovence, da se udeležijo tega piknika dne 4. julija. Pričetek piknika bo ob 1. popoldne. Pričuje se velika udeležba.

Tukaj imamo tudi klub Slovenskega doma, ki so ga organizirali Slovenci in Hrvati. Ni to bogve kako velikega postopka, vseeno pa je dovolj za naše zbirališče. Na ta način večkrat sk

paj pridemo, kjer pokramljammo tem in onem in se tudi pozabavamo per zapojemo. To nam torej služi v razvedrilu. Nekateri pravijo, da je to "kevder." Prepričani pa smo, da je tudi "kevder" potreben, ako hočemo kdaj priti do krova. Saj se navadno prične pri "kevdru," ne pri krovu.

Upam, da se bo še kateri drugi oglašil iz te naselbine in povedal kaj novega. Nikar pa ne pozabimo vsi skupaj, da bo dne 4. julija velik piknik, ki ga prireja federacija jednotnih društev. Poskrbimo, da bo na pikniku tudi veliko naše mladine, kajti tudi to moramo uvajati v naše aktivnosti.

Martin Boža, član dr. 535.

Jugoslovanski radioprogram

Milwaukee, Wis.—Ker sem prejel več pism iz raznih držav

Upepeljevanje mrtličev v krematorijih

(Nadaljevanje)

Ce je zemlja presuha, trupla okamene ali mumificirajo. Tak primeri so pogosti n. pr. v Dalmaciji, redkejši v Jugoslaviji. Ce pa obstoji zemlja iz teške in masne ilovice in če je izdanja voda visoka, postane truplo — zaradi odcipitve mlačobne kisline — sluzko, tako da slíči milu. Taka trupla se ohranjajo lahko mnogo stoletisoletji, kar dokazujejo n. pr. ostanke pračloveka. Umetno ohranjevanje trupel kakor balzamiranje ali shranjevanje v sarkofagih (kjer se trupla posušijo, tako da ostnejo le kosti), so za nas brez praktičnega pomena.

Izbera pripravnega terena za pokopališča je torej važna in teška naloga. Vrh tega ne smejo biti pokopališča niti preblizu, niti predaleč od človeških bivališč. Paziti se mora tudi za smar vetrov, ker uhajajo večkrat plini iz grobov. V tem oziru se je v prejšnjih časih mnogo grešilo. Pokopališča so bila ne glede na kakovost zemlje v neposredni bližini hiš, navadno okoli farnih cerkev. Posebno ne higienična je bila navada, pokopavati trupla cerkvenih in posvetnih velikav, dobitnikov cerkve in drugih odličnejših oseb v cerkvenih kriptah ali celo v cerkvah samih. Ta navada se je udomačila v 4. stoletju in se je — celo kljub protentom nekaterih cerkvenih sind — ohranila do sredí 18. stoletja. Deloma obstoji še sedaj (n. pr. za papeže, škofo i. dr.) (Kakor vsako materijalno bitje je tudi naše telo podvrženo zakonu večnega krogotoka. Ogleden in vodeneč, ki nastane zaradi trohnobe in gnilobe, se spojita s kisikom iz zraka in izpuhtita iz zemlje kot apnenčeva kajlina in vodena para. Dušik in žveplo pa se spojita pod vplivom bakterij s kovinami in dasta salpetrove ozioroma žveplenaste soli. Te soli in del vode vtravkava zemlja. Ogledenčvo kislino, vodo in soli potrebujejo rastline za hrano, ki jih vtravkavao in jih pod vplivom solnečnih žarkov pretvarjajo v škrob, maščobo in beljakovino. Rastline pa so zopet hrana živalstvu in človeku. Celokupni živi svet tvori torej celoto, kjer ima vsaka živ svojo posebno nalogo. Ta proces se izvrši tudi pri upepelitvi, kjer se ohranijo le ostanke kosti. Četudi so se te razmere v toku časa znatno sploščale, so pokopališča, ki ne odgovarjajo higieničnim in estetičnim zahtevam, pogosta, posebno na deželi. Zelo mučen vtis napravijo sanemarijena in zapuščena pokopališča, ki jih vidimo čisto tudi pri nas. Večkrat se grobovi več ne poznajo, na pokopališčih se pase živina itd. Znani so tudi primeri, da so ležale človeške kosti na prostem in da so po njih hodili ljudje, jih godeli pa! itd.

Bojnan, da utegnemo pokopališča okužiti okolico, je čisto preterano. Pod normalnimi razmerami o kakih resni infektivni nevarnosti ni govora. Vendar ne moremo popolnoma okužiti pokopališč, kajti. Ranni znanstveniki, kakor Seimaj (Bologna), Brieger (Berlin) i. dr. so ugotovili, da se ohranijo bacili kuge, kolere, vrančnega prisada in tuberkuloze v seroliji več let. Tudi bacil tifusa ostan-

gledje jugoslovanskega radioprograma, odgovarjam potom Prosvete vsem, da je naša zveza še vedno na delu in upanje postojijo, da se bo v kratkem času lahko pričelo z rednim oddajanjem naših programov. Upoštevaajoč sedanje razmere in okolišine, je treba priznati, da je uresničenje te stvari precej težavna stvar.

Kot sedaj vse kaže, bo naš štirt papel in pričel bomo z oddajanjem našega programa. Rokaju L. Z. v La Sallu pa sporočam, da njegovi prošnji z dne 10. maja, žal, nisem mogel ugodeli, kajti usoda je hotela, da sem prejel njegovo pismo šele dne 3. junija. Kako je ta zamuda nastala, še nisem mogel dognati, upam pa, da bo prizadeti to upošteval, obenem pa izjavljam, da sem v bodoče pripravljen storiti slično uslugo.

John Pautič.

Ali je vera potrebna?

Clarence Darrow v debati z dr. Robert MacGowanom

(Clarence Darrow, znani čikaški odvetnik, je pred nekaj meseci debatiral Pittsburgu, Pa., z dr. Robertom MacGowanom, pastorm predstrebterianske cerkve vprašanju, če je vera potrebna. Debata je v Carnegie Music Hallu. Dr. MacGowan je zastopal afirmativno stališče, se ni oprl na biblijo, temveč se je poslužil "znanstvenih" gumentov in skliceval na "red v naravi" katerem on vidi inteligenco, moč in voljo za bitja. Darrow je pa na njegove argumente odgovoril v jedru sledeče:)

Vse moje debate in diskuzije o religiozno imen, vem pa dobro, da ne bom niti dosegel tega namena. Rad bi videl, da bi človeška bitja svobodnejša, razumnejša in lerantnejša. O tem najrajši govorim. Ako moj nasprotnik toleranten in če tudi on željo po boljšem svetu, bova dobro iznačeprav se bistveno ne strinjaja. Večkrat letim na nasprotnike, ki mi silovito izjavljajo sem jaz absolutno v zmoti na celi črti in tega bi moral jaz takoj oditi v peklo. Jaz pa do nočem iti, ampak rajši bi šel — ali vsaj potil bi se tja, — kot pa imel tako pamei bi slepo vse sprejela, kar kdo stlači v človeški um ni perfekten. Vsa človek je ko v zmoti, zato pa mi je najzoprenejši on sprotnik, ki odločno trdi, da je baš on absolutno v pravem — da je on edini, ki se ne moti.

Rad imam tudi nasprotnika, ki ne išče kazov za obstoj Boga ali za potrebo svoje v Boga v bibliji. Toda evidenca "naravnega reda" je tudi še stara in zelo obrabljena, ki se je poslužuje, odkar je izšla Pale "Naturalna teologija".

Samo enkrat sem čital to reč in če se spominjam, je Paley postuliral, da se Bog urdeva v prirodnem redu. On je videl red namen vsepovsod. Vsaka stvar ima tjočetka določen namen. Na primer oko je ustvarjeno, da človek in žival vidita z njim.

Sploh ortodokсна vera uči, da vse, kar bilo potrebno, je bilo takoj v začetku nare in postavljeno na svoje mesto. Pa ni tjo. Prve živali niso imele oči; še danes vidite tomce prvotnih bitij, ki so brez oči. Prv valice so bile brez udov. Oči, ušesa in organi so se polagoma razvijali kasneje v prsu prilagodjevanja. Vse je prišlo polagoma dolgim času neprestanih izprememb in ob najposobnejših, in še danes so vse vrste ljenja tako nepopolne in revne. Za to im dokaze, ki jih je odkrila veča.

Perfektnege očesa ni nikjer. Zakaj? gi od vas nosite očala? Ce bi bilo oko perfektno, bi ne bilo treba očal. Baš ta neperfekt očesa — in drugih naših organov — je do dan niso nastali v momentu, temveč so prih počasi v toku boja z elementi. Nič ni mo priti v enem hipu. Narava ni mogla priti na način, ker vidimo, da je nepopolna. Č se ponasa, da stoji visoko v "stvarstvu", nica pa je še zelo na nizkem; v njem in na ni nič perfektnege, nič popolnege. In nje življenje je tako kratko!

(Dalje prihodnjé.)

Tavčarjev koledar dobiva priznanje

"National Magazine of Business" je v številki od 8. maja priložil ugodno poročilo o Fr. S. Tavčarjevem načrtu novega koledarja z desetmesečnim letom. Poročilo se v prest glasi:

"NOV KOLEDAR. Čikačan sugestira z malska leta in dneve.—V zadnjem letu ali d je že bilo dosti razpravljanja o raznih spremah koledarja, toda ideja, ki jo je objavil Fr. S. Tavchar iz Chicago, vsekakor zbudila zanimanje.

Mr. Tavchar je izdelal reformiran koledar, ki bi imel deset mesecev, vsak mesec pa šestdnevni tednov. Iznajditelj je še d precej priznanja za svoj načrt, ki ga je pložil Ligi narodov, vsem vladam in parlatom in organizacijam po vsem svetu. Na lagsi Tavcharjevega načrta odpadeta sedam meseca februar in avgust iz gregorianskega koledarja ter sreda iz sedanjega tedna.

Pet "ničleskih dnevo" je označenih za p nika in vrste se med vsakima dvema mesma; na enak način je uvrščen poseben dan prestopnem letu. Ti dnevi pa nimajo št dnevo v tednu.

Iznajditelj Tavchar je šel še dalje in plaga ne le reformo koledarja, temveč tudi formo ure. Namesto sistema ur in minut bi rasedil dan decimalno v deset decimalo: ur, 1000 minut, 10.000 sekund in 100.000 mentov.

Tu so matematični problemi za vse onso aritmetično nadarjeni, da računajo in mšljajo. Najmanjšega dvoma ni, da bo Tavchar dobil široko priznanje za svoje teorije. Jih je izdelal tako jasno in popolno po svo prepričanju, da jih lahko predlani vsakomur se iskreno zanima za nje.

K temu še lahko pristavimo, da je pred misljo Lige narodov, ki se bavi z reformo ledarja, okrog dve sto načrtov iz vseh krajev ta. V Ameriki delajo največ reklame za Eri manov načrt 13-mesečnega leta, so pa še drakeme, ki so manj revolucionarne in le malo krpajo stari koledar.

(Napisano za Prosveta.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosveta v Jugoslaviji.)

BEogradu OBHOJAJO NA SMRT

hrvatskih obtožencev obsoje...

Ljubljana, 26. maja 1931.

Pred tednom dni je bil zaklju...

Sodišče jim je dokazovalo kri...

Na ometedenskem odmoru je...

1. Sletkovič Mijo, agent zava...

2. Herman Anton, ker je hodil...

3. Gross Aleksander, obtožen...

4. Rukusan Ivan, radi prenaša...

5. Crvic dr. Anton, obtožen za...

6. Kirchmajer Mijo, obtožen...

7. Klemen dr. Zeljko na šest...

8. Burovac Anton na 16 let...

9. Stjević na šest let ječe.

10. Mikic Simon na dve leti...

11. Čanić Fran je bil oproščen...

12. Pred dvema letoma je odšel...

13. Veliki škafki bankirji ustavi...

Chicago. — Navali na čikaške...

14. Črna nevarna izseljenca na...

15. Nov planinski dom. — Števil...

16. ...

17. ...

18. ...

in manjše, se stalno večja. Vsa...

To je prva smrtna obsodba po...

Zdaj gre h koncu tudi zagreb...

Pri kuluku se nekoga ubili. —

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Izumitelj brez šolske izobrazbe

Ljudje brez vsake šole — člo...

Med izumitelje, ki v mladosti...

Ob koncu 18. stoletja se je ro...

Dvajset let pozneje se je v L...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

tejša popravila na strojih in i...

Njevo ime je — kakor ime Ja...

Ob koncu 18. stoletja se je ro...

Dvajset let pozneje se je v L...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Washington. — (FP) — Sena...

Slovenske Narodne Podporne Jednote

- VINCENT GAINKAR, predsednik...
FRED A. VIDER, gl. tajnik...
ELAS NOVAK, tajnik bol. oddelka...

- JOHN GOSBEK, predsednik...
ANTON BULAS...
JOHN TRCELJ...
FRANK PODBOJ...
FRANCES ZAKOVŠEK...

DRŽAVNA POLICIJA V ILLINOISU
Representant Sol Handy je po...

Springfield, Ill. — (FP) —
Sprejetje predloga, ki določa zvi...

V BLAGI SPOMIN OBLETNICE SMRTI
molega predragega brata, soproga in oleta
MICHAEL PAULINA

NAZVANILLO IN ZAHVALA
Louis Sklander

Umrl je dne 5. junija 1931 v najbli...

Nadalje se iskreno zahvaljujem družinam: F. Baje, F. Baje II., A. Smacko, M. Jelenc, J. Dragan, A. Kopina, I. Kastelj, E. Grandić, M. Turk, A. Cvatan, I. Kalk, V. Skrbu, in nekim, ter posameznikom: J. Pornek, J. Zagorec, J. Sobotnik, I. Kastelj, A. Ketzemiller, T. in I. Starč, in J. Zoran, kakor tudi Cerny gromer in delavcem Shuboyan Fruit Co. Enako se zahvaljujem milostivim družinam: F. Lestik in J. Uđević ter Subans Flower Shop, kateri so darovali in odeli krogo s tako krasnimi in številnimi venč in cvetjem.

Lepa hvala Frank Bajetu, Joe Zoranu in I. Kastelju, kateri so me žesto peljali na obisk v Nantort. Zahvaljujem se Martin Jelencu, kateri mi je bil na razpolago s svojim avtom in mene s družino vabil za potovanje. Pričino se zahvalim vsem, kateri so obiskali pokojnika in bolnico in na mrtvaškem odru in kateri ste ga spremljali na zadnji poti. Lepa hvala sosedom in prijateljem, kateri ste mi bili v toliko in v pomoč takom njegove boleznici in v žalostnih urah. Končno se zahvalim vsem, kateri ste na katerikoli način bili moji družini in pokojniku pomoč in tolažbo.

Erik Dwinger:

Armada za žičnimi plotovi

Za Prosveto prevedel Tone Selnikar

Nekaj višjih oficirjev se že majo. Od vsepovsod čujem svinjarije. Nekí oberst ob zgornjem koncu mize joka na glas. Ali nima- jo vsi skrivne solze v očeh? Ali je to novica, da gremo domov? Ali je to muzika? Tako dolgo pogrešane, plakajoče ciganske gosli? Ah vse to...

Po polnoči smo šli domov. Na desni je šel Olfert, tudi nekoliko vinjen, na levi Seydlitz, strumno in resno. "Zakaj ste tako slabe volje, Seydlitz?" sem ga vprašal razposajeno. "Ker so naši oficirji vedno samo v pijanem stanju navdušeni!" je dejal trdo.

Ruski oficirji so vedno mlajši. Mnogokrat pravcati otročarji, toda vidimo, da niso prostovoljci. Kadar je kontrola, povjerk, moramo korakati mimo njih in tedaj nas po fotografijah primerjajo. Ti oficirji so povečini prijazni in vljudni ljudje.

Skoraj vsak mesec pa izvršijo žandarmerijski oficirji temeljito preiskavo v naših sobah. Ti gospodje pa so od sile natančni. Vse kar najdejo, zaplenijo: Knjige, spise, časopise, denar. Zaraditga ima vsakdo kako skrivališče, votle noge pri mizi, kovček z dvojnimi dnom, majhne vrečice, ki jih obešajo ob takih prilikah pod blace med noge. Moj dnevnik mi prizadeva mnogo skrbi. Do sedaj se mi ga je še vedno posrečilo skriti... Pred kratkim pa je iztaknil neki ruski oficir vsa votla skrivališča v našem "pohištvu". Našel je velik plen skrivnih spisov in načrtov za pobeg...

Svoj dnevnik sem rešil na ta način, da sem ga obešil skozi okno pod podzidek. Ko je pogledal skozi okno ga seveda ni mogel opaziti...

Prvikrat sem šel obiskat svoje kamerade. V steni se je svilen bleščalo. Pomlad in zelenje... Pot k gornjemu taborišču pelje mimo "griča domovine". Kakor mala kupola se vzdiguje iznad taborišča. Od tu je razgled po steni. Zahodno, takoj za plotom se pričinja Kitajska Mandžurija. In vzhodno...

Vedno je zaseden ta grič, od pomladi do jeseni, od jutra do večera. Nekateri stoje zamaknjeni in oprti na palice, drugi čepo s prekritimi nogami v toplen pesku. Mnogi leže potrebuški in si podpirajo glavo, mnogi leže na hrbtu in strme nepremično v jasno nebo. Malokdo govori na tem griču, vsi pa strme proti vzhodu...

Veter se igra z njihovimi uniformami, s cunjami... Lasje jim plapolajo, stiskajo ustnice in solnce se lovi v njihove obledele gume in epotele. In obseva izmučene obraze in se odseva v njihovih očeh, ki so na široko odprte in polne hrepenjenja.

Poznam marškoga, ki ne prebiva v barakah, temveč na tem griču. Z njega se vidi preko plota in šlovek se počuti malo manj vjetega tu gori. In občuti stepni veter, ki veje iz vzhoda, in vonja nežni duh stepne trave, ki se nagiba na vzhod. In vidi železniške trole ki peljejo proti vzhodu, in včasih tudi vlak, črn vlak, ki bobni na vzhod...

Blizje smo domu, kadar stojimo na tem griču, zato se tako imenuje. Z griča gledamo železniške trole, po katerih se bomo peljali domov...

Kozak me je pustil v tabor, ko sem mu pokazal svojo staro propustnico. Pred barakami mrgoli kakor na mrvljišču množica ujetih ljudi, ki se premikajo leno in bolno. Šel sem v svoj nekdanji dom. Kisli, gosti zrak temnega prostora me je hotel zadušiti, dasiravno so sedaj barake skoraj prazne in so okna odprta. In tu sem prebival pol leta?

Že od daleč sem opazil Schnarrenbergovo ležišče lepo in natančno v redu, Brünnovo razmetano in umazano. Podov široki kot, ne preveč v redu toda čist. Sredi barake sedi Kapelj, poleg njega Suška, ostale prične so prazne. Suška je od veselja zalajala, ko me je zagledala, kamerad je presenečen zlezal s prične. "Gospod praporščak?" je vzkliknil. "Vi? Ah kako bo vesel naš medved-godrnjavec!"

Podal sem mu roko. "Kje tiče ostali, Kapelj?"

Pred barako. Vse leži na solncu. Toda eden mora biti vedno na straži. Drugače nam pokradejo vse! Čez eno uro me bo nadomestil mali Blank..."

Predno sem šel pred barako, sem se pogljal s Suško. Takoj me je spoznala. Njena dlaka je dolga in čista, in počesana...

Svoje kamerade sem našel polnoštevilo zbrane ob južni steni barake. Pod sedjo brez srajce naslonjen na zid, med Blankom in artistom. Solnči se. Brünn in Bavarec ležita zlek-njena ob njujih nogah. Schnarrenberg, edini v zapeti bluzi sedi, nekoliko na strani.

"Drago!" je vzkliknil Pod. Njegove medvedje tace so me zgrabile za rame. Njegov dobrovoljni kmečki obraz se je razjasnil. Razdelil sem cigarete. Brünn je hlastno segel po njih, kakor morfinist po morfiju. "Fejst fant si, junker!" je zamrmral. "Te še ni pokvarila fina gospoda. Zdi se mi, da si še vedno stari..."

"No, praporščak," je pričel Schnarrenberg, "sedaj bo menda kmalu konec, kajne? Revolucija! Se tega se je manjkalo!"

"Kaj pikejo časopisi?" vpraša Brünn. "Ali so res vse oficirje poklali?"

"Ne," sem dejal. "Zdi se mi, da poteka revolucija brez krvi."

"Škoda! Vse te krvnike bi morali pobesiti! Kakor za časa Robespiera. Na laterne!"

"Meniš, da bomo že ob žetvi doma?" vpraša Pod mehko. "Upam, Pod. Sedaj je maj. Najbrže bo nova vlada še ta mesec sklenila separati mir."

"Prav gotovo," pravi artist. "Revolucija je zato, da se vojna konča!"

Čez eno uro sem se poslovil. "Ali me spremljaš, Pod?"

"Tako!" Na široko se je razkoracil poleg mene in sva šla sprot po stari poti, ki sem jo tolikrat prehodil. "No, Pod, povej mi kaj? Kako se imate?"

Zmajal je z glavo. "Po revoluciji je bolje," pravi. "Sedaj so vsi nekako zopet oživeli. Preje pa je bilo slabo: Pretep, tatvine, vlačuganje. Ta prokleta zima... Vsakega, še tako močnega bi upropastila! Ne tretje zime ne more nihče več preživeti, mislim jaz..."

"Kaj počne Brünn?"

"Kaj neki počne? To, kar vedno... Toda včasih je že kar malce prisrčen... Takrat, ko si odšel, komaj si zapri vrata za seboj, se je vlegel na prično in tulli kakor pes..."

Dolgo sem molčal. "Pa Schnarrenberg?" sem vprašal končno.

"Ah, ta ne govori sedaj s nikomur, odkar sta vidva odšla. Šele ko je slišal o revoluciji, je po dolgem času zopet odprl svoj široki gobec. Vsi bomo še prišli v boj, v zadnjo bitko! Je navdušeno vzklikal. Šele, ko mu jih je nekoliko zabrusilo nazaj: Poživljamo se na vse vojske, prokleti trolet, siti smo jih, je zopet postal ponižnejši. Šleer pa je tudi svoje mesto odložil."

"Pa Blank?" sem ga vpraševal dalje.

(Dolgo prihodajla.)

Zemljišča niso nič nesla, gosdovi so bili posekani, vinogradi izčrpani, dolgovi pa vedno večji. Yvonna bo govorila najbrž o tem. Udaj se je v svojo usodo in sedel. Bila je njegova edina nada. Imela je čisto pametne ideje, ki so bili pri njem bele vrane. Najprej je hodila nekaj časa po sobi sem in tja. Pierre je potrpeljivo čakal, kdaj izpregovori. Šilil ni v njo. Po svojem odhodu mu je pisala, da se bo treba pomeniti o njuni bodočnosti. Saj ni bilo mogoče, da bi bila njena razborita in neukrotljiva mladost izgubljena. Pritegnila je stol na drugo stran pisalne mize, sedla je, se naslonila na komolec, pogledala možu naravnost v oči in izpregovorila mirno:

— Ne odgovarjaj mi in ne segaj mi v besedo. Modroval boš lahko, ko ti vsem povem. Zagotavljam te, da ne bom prav nič huda, če se ne boš strinjal z menoj. Glede odločitve nis v nobenem pogledu vezan. Zdej pa poslušaj: Ali si še opazil, da nimam več svoje ogrlice iz ponarejenih biserov? Ne, nisem je prodala, proč sem jo vrgla. Trenutek! Tako boš razumel, zakaj. Pred štirinajstimi dnevi nisva imela dovolj denarja, da bi me mogel spremiti do Pariza, a sam dobro veš, da mi je kalila tvoja odsotnost vsak trenutek radosti. Ljubim te, Pierre! ... Tako rada se imava... Takrat

v Parizu mi je šinila v glavo srečna misel. Spremljala sem tvojo sestrično d'Aubenois k njenemu draguljarju, kjer je dala oceniti svoje ogrlice in prstane, ki jih je hotela zavarovati proti tatvini. Omenila mi je tudi porjeto takega zavarovanja. In tedaj je dozorel moj načrt.

Živeti tako kot doslej ni mogoa. Nisem žena, ki pozabi v ljubezni na svoje hrepenenje po raskoku. Hotela sem nama preskrbeti toliko denarja, da bi se najino življenje temeljito izpremenilo. Saj me poslušaj, kajne? Upam, da se mi bo to posrečilo, samo če mi boš pomagal. Je pa pri tem nevarnost, o kateri te moram informirati. Gre za sto tisoč frankov... No torej... ljudje, kakršna sva midva, ne morejo na pošten način dobiti toliko denarja... Oh, prosim, potrpi še malo, Pierre! ... Pozneje, zdaj me pa poslušaj. Bodi brez skrbi, ne bova se pre-rekala. Ko ti povem, kaj sem storila, odidem in sam se boš lahko odločil. Tvoja sestrična mi je v šali namignila, kako lahko bi se dala zavarovalnica ogoljufati s fingiranjem tatvine. Potrebovala sem nakit, ki bi ga dala zaravovati. Ugled rodbine d'Aubenois mi je pomagal, da mi je posodil draguljar biserno ogrlico, vredno sto tisoč frankov. Dejala sem mu, da hočem podvojiti niz svojih biserov. Pokazala sem jih tudi tvoji sestri-

čni — morda se spominjaš, kako si se jezil, ko sem povedala, da sem kupila niz ponarejenih biserov. Ta bo pa vredna sto tisoč frankov, Pierre.

Ogrlica je bila čudovito podobna oni, ki mi jo je bil posodil draguljar in ki sem jo dala oceniti in zavarovati proti tatvini, predno sem tu jo vrnila. Me zdaj razumeš: davno sem še imela niz ponarejenih biserov, zdaj jih pa nimam več, toda v mojem predalčku je potrdilo zavarovalnice, da imam res pristne bisere, za katere bi mi morala izplačati zavarovalnica sto tisoč frankov, če bi mi bila ukradena. In to se je zgodilo danes popoldne v nekem predmestju v trenutku, ko sem stopila iz bolnice, kjer sem bila kot članica dobrodelnega društva. Zagnala sem strašen krik in vik. Vas obupana sem hitela na policijo, tavalala sem po ulicah in kolodvorila. Zato nisem hotela, da bi mi prišel naproti. Hotela sem ti prihraniti to komedijo, Pierre, in zato sem ti tudi telefonirala, da pošlji alužinčad z doma. Ne, Pierre, zdaj še ne smeš govoriti. Povem ti vse, pričkala se pa ne bom. Na policiji sem povedala, kaj se je zgodilo, obenem sem pa pisala zavarovalnici. Če ljudje ne bodo dvomili o izvoru in pristnosti moje ogrlice, dobiva čez mesec dni denar; seveda boš sokrivec. Moraš namreč potrditi, da sem res imela one bisere in da sem jih podedovala po teti, saj veš, po oni čudaški starki. Če bodo pa strogo preiskovali, pridejo resnici do dna, Mislim pa, da že najino rodbinsko ime izključuje vsak dvom. Take so torej najine nade in nevarnosti.

Govoriva, zdaj o tebi. Če ne pristaneš na to, me izgubiš. In kakšno bo potem tvoje življenje, Pierre? Ne vem... Če postaneš moj pajdaš, te bo pekla vest, toda jaz bom tvoja in srečna, kajti mene vest sploh ne peče. Nočem ti prigovarjati. Ne bom ti pravila, kaj bi počela s torkim denarjem, nočem ti pričarati pred oči tako vabljivih izgledov. Odlodi se sam, ne preostaja nama nič drugega, boš mož, Pierre. Zdej odidem, ti pa dobro premisli.

Pustil jo je oditi, potem jo je pa hotel poklicati nazaj, toda vrata so bila že zaprta. Planil je za njo, toda njene besede so ga priklenile na prag: Ne, ro-tim te! Očitno bi si, da sem te pregovorila. Ko se odločiš, pridi k meni.

Pierre de Cormont se je vrnil v salon in sedel za pisalno mizo. Na nji je stala luč, okrog nje so pa ležali debeli zvezki, v katere je zapisoval svoje dolgo-ve in dohodke. V tem trenutku je pomnal samo ljubezen in čast. Bilo je grozno. Njegova ljubezen? Kaj more ljubiti zločinko? Njegova čast? Čemu bi mu bila, če bi Yvonne ne ljubil? Če ne pristane na njeno zahtevo, jo izgubi za vedno in pahne v vrtnec življenja. Ali bi bilo to lepo, ko ga tako iskreno ljubi?

Biti pošten pomeni ne polastiti se stvari, ki niso naše. Da. Toda zakaj bi moral biti pošten, če Yvonna ni? — Ne, nikoli! Pojde k nji, da najdeta skupaj izhod iz zagate. Toda poznal jo je predobro. Če jo zapusti, bo tako strta, da ne bo hotela več živeti. Saj ga ljubi. Njuno zakonako življenje je bilo celih osem let brez najmanjšega oblaka. Zivela sta samo za svojo ljubezen. Sanjala sta o denarju, da bi dohlo njuno razmerje lepši okvir. Kako je trpela, če ni mogla izpolniti vsake njegove želje. Nekoč je prodala vse svoje čipke, da si je lahko kupil ko-nja. In on — kaj vse ji je nagovoril v trenutkih ljubavne o-pojnosti. Moril in ropal bi za-te, ji je zatrdel često.

Zdej je krada ona sanj. Zde-lo se mu je, da bi raje postal zločinec, nego da bi je izgubil. Ljubica draga! Kako čudovita je bila v trenutku, ko mu je odkrito povedala, kaj vse je storila sanj. Plemenita, ponosna, vzvišena duša! Mogla ga je pridobiti s edinim poljubom — in vendar je hotela, naj se odloči sam. Zdej pa ga nestrpno pričakuje v svoji sobi, dočim drži on njeno usodo v svojih rokah.

Ozri se je na svoje roke. Kradle bodo. Zakril si je z njimi obraz. Toda naskrat se je sprizjasil s to mialjo, planil pokonci vzravnal in ponosen, razprostri roke in hitel na svo

moč po stopnicah. Odpri je vrata Yvonnine sobe in obstal. Na nočni omariči je gorela luč, njeni žarki so padali na posteljo, kjer je spala Yvonna z izrazom polnim mira in zaupa-nja, zatopljena v bujne kodre las, ki jih je tako ljubil.

Vedno manj priseljencev

Tekom prvih četvetih mesecev tekočega fiskalnega leta, t. j. začeni od 1. julija 1930, je bilo pripuščeni v Združene države 86,336 priseljencev in 142,380 nepriseljencev. Tekom iste dobe je odšlo 227,000 inozemcev iz Združenih držav, tako da v teh devetih mesecih skupni pri-rastek tujerodnega prebivalstva znaša le 1716 inozemcev. Od pripuščeni priseljencev je približno 50,000 prišlo pod kvoto raznih držav.

Znatno zmanjšanje imigracij je bilo pomembno zlasti v prvih treh mesecih tekočega leta. De-janski, tekom prve četrtine tega leta je več inozemcev odšlo kot jih je bilo pripuščeni. V teh treh mesecih je odšlo 12,810 inozemcev in le 10,813 jih je bilo pripuščeni za stalno bivanje. Podatki priseljeniškega urada tudi kažejo, da od vsajkih desetih inozemskih delavcev, ki so odšli, je trije so bili pripuščeni. Bri-sedanji imigraciji šenske prese-gajo moške v razmerju 3 na 2 in izmed vsajkih 10 pripuščeni inozemcev je 7 ženak.

Meseca marca 1931 je bilo pripuščeni 1539 kvotnih priseljen-cev napram 14,061 v marcu 1930. Po državah je od julija 1930 do marca 1931 prišlo 11,083 iz Italije, 9613 iz Nemčije, 3305 iz Poljake, 666 iz Avstrije, 1828 iz Čehoslovakije, 425 iz Danske, 337 iz Litvanske, 1087 iz Norveške, 224 iz Rusije, 1133

iz Švedske, 709 iz Jugoslavije itd. Iz Kanade je bilo pripušče-nih 19,672, iz Mehike pa 2824.

Izmed 69,908 nepriseljencev, pripuščeni tekom devetmesečne dobe je bilo 41,163 potnikov na obisku in ostali so bili nastavljeni inozemskih vlad, tr-govskati zastopniki, tranzitni pot-niki itd.

Izvenkvotni priseljenci ukli-čujejo tukaj nastanjene prisel-jence, vračajoče se z začasnega izleta v Evropo (73,860), 14,170 žen in otrok ameriških državlja-nov, 1392 dijakov itd.

Tekom iste dobe je bilo 7021 inozemcev izključenih od vstopa in 12,961 inozemcev je bilo de-portiranih.—FLIS.

CLOVEK S ŠKRGAMI

O priliki neke roentgenske preiskave na heidelberški univer-zitetni kliniki so ugotovili zdravnik pri nekem možkem le-po razvite škrge. Če imajo pri tem možkem kako viogo, se še ni dalo doslej ugotoviti, ker ima poleg škrge popolnoma razvita in

dobro delujoča pljuča. Pri spačku so škrge še ostane embrionalnega (zametko) stanja, v katerem ima vsak mož škrge, ki pa se ne pred-dom spremenijo v druge or-gane. Edino na vratu ostanejo več stanki škrge, ki tvorijo tako ne škrgate ciste (grče), jih navadno operira.

Gledališče "Theatre"

600 sedeži in 600 v Airu ob strani poleg gledališč dejev ob strani poleg gledališ pravljeno s R. C. A. Sound oboje Film in Disc. Vse v modermu obhajevalno ventilaci gorbotni sistem. Lastnik in upr-zadnjih 12 let želi to pro-dati v najem za dolgo dobo, ali je prilika vzamem tudi druga lišče, ako se dobi vsaj enega s šloveka, ki bi bila zainteres Partnership (skupno lastovanje je to preveč za enega samega diti in upravljati. Dobri dobi jamčeni. To je prijazna in do-nasna trgovina za kogaroli, se za to zanima. Želim slišati ali se zanimata za stvar. Pli-pojasnili na naslov: J. M. G. Owner & Manager, McNair Theatre, McNair and Pestalozzi, St. Louis

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3
je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji
IMA VLOG NAD 430.000.000 DIN.
Za vse vloge jamči mesto Ljubljana z vsem svojim premoženjem in z davčno močjo.
Vloge se sprejemajo na knjižice in na tekoči računi.
Naložbe proti odgovodi se obrestujejo po dogovoru k najbolj ugodno.
Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica sama.
Rojaki, ki hoče ne naglati svoj denar v stari domovi obrniti se na Mestno hranilnico ljubljansko! Denar morate poslati po vsaki banki, hranilnici pa plašite, po kateri banki ste denar nakazali, kdaj in koliko. Napišate tudi svatančen naslov, da Vam more hranilnica odgovoriti.

STAR IN ZVESTI PRIJATELJ

Je iz poznana banka vsem svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona obavlja vseh vrst bančne posele in prodaja "šifkarte" vseh družb.
Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.
Vaši prihranki so zavarovani pri
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.
SPREJEMA VSA
V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA
Tiska vabila za veselice in siboče, visitnice, časnike, knjige, koledar-je, letake itd. v slovenskem, hryatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINI NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila šaje vodstvo tiskarne. Cene umerne, unijaško delo prvę vrstę.
Emiti pe informacije na najboly
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREMA POJASNILA

Binet-Valmer: OGRLICA

— Kaj te ni še nič skrbelo? — je vprašala in odločila klo-buk v velikem salonu, kjer jo je čakal njen mož. Monsieur de Cormont se je presenečno ozrl na svojo lepo ženo.

— Ne, saj si mi telefonirala, da se ne vrneš pred desetmo. — Približala se mu je, da bi ga ob-jela.

— Kako mikaven si, dragi Pierre!

— Oba sta bila krepka in mlada, njemu je bilo trideset, nji pa osemindvajset let. Krepko jo je objel. Yvonna se je nasloni-la na njegovo ramo.

— Zakaj si telefonirala, naj pošljem služinčad z doma, pred-no prideš, dušica, in zakaj si mi prepovedala hoditi ti naproti? — Le potrpi, vse ti pojasnim. — je odgovorila in ga porinila nežno od sebe.

Izpustil jo je. Sam ni prav vedel, če je bil srečnejši, ko jo je objemal ali ko jo je občudo-val.

— Si obedovala? — je vprašal.

— Ne, nisem, ker nisem lač-na. Sedi tu k meni, Pierre. Mo-rava se pomeniti.

Pokazala je na stol pri pisal-ni mizi, na katerem je sedel dan za dnem in računai, koliko po-šre dom. Zalostno opravilo!